

Till
Kommunstyrelsen

Årsrapport 2014 avseende Kommunstyrelsen

Revisorerna för kommunstyrelsen har avslutat revisionen av styrelsens verksamhet under år 2014. Kopia på den revisionsberättelse som överlämnas till kommunfullmäktige bifogas.

Revisorerna överlämnar och åberopar revisionskontorets årsrapport för kommunstyrelsen.

Revisorerna emotser ett yttrande över årsrapporten från kommunstyrelsen senast 2015-06-30.

På revisorenas vägnar

Bengt Akalla
Ordförande

Stefan Rydberg
Sekreterare

REVISIONSBERÄTTELSE

FÖR

KOMMUNSTYRELSEN ÅR 2014

Vi av fullmäktige utsedda revisorer har granskat kommunstyrelsens verksamhet under år 2014. Granskningen av kommunstyrelsen omfattar också kommunövergripande funktioner, stadens årsredovisning och bokföring samt den sammanställda redovisningen för kommunkoncernen Stockholms stad.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionsred i kommunal verksamhet och stadens revisionsreglemente. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning.

De utsedda lekmannarevisorerna i stadens bolag – Stockholms Stadshus AB inklusive dotterbolagen – har granskat verksamheten i dessa bolag under år 2014.

Vi bedömer sammantaget att verksamheten delvis har bedrivits på ett ändamålsenligt och tillfredsställande sätt. Från ekonomisk synpunkt bedömer vi att verksamheten bedrivits på ett tillfredsställande sätt. Vidare att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande samt att den interna kontrollen har varit tillräcklig.

Vi bedömer att resultatet enligt årsredovisningen är förenligt med de finansiella mål som fullmäktige fastställt. För verksamhetsmålen är bedömningen att resultatet delvis är förenligt med de verksamhetsmål som fullmäktige fastställt.

Vi tillstyrker att stadens årsredovisning godkänns.

Vi tillstyrker också att kommunstyrelsen och dess ledamöter beviljas ansvarsfrihet.

Till revisionsberättelsen hör en sammanfattande redogörelse för resultatet av granskningen av stadens nämnder och bolag samt revisionsrapporter och revisionsberättelser enligt bilagd förteckning.

Stockholm den 7 april 2015

Bengt Akalla

Bo Dahlström

Håkan Apelkrona

Andreas Bjerke

Ulf Bourker Jacobsson

Jan Demuth

Barbro Ernemo

Birgitta Guntsch

Barbro Hedman

Bengt Lagerstedt

Bengt Leijon

Sven Lindeberg

Ulla-Britt Ling-Vannérus

Amanj Mala-Ali

Lats Riddervik

Bosse Ringholm

Gun Risberg

Siv Rodin

Michael Santesson

David Winks

Till revisionsberättelsen hör bilagorna nedan.

Revisorernas årsredogörelse 2014

De sakkunnigas årsrapporter 2014 per nämnd (nr 1 – 32)

De sakkunnigas projektrapporter (nr 6 – 14, 2014 samt nr 1- 2, 2015)

Granskningsrapporter från lekmannarevisorerna samt revisionsberättelserna från de auktoriserade revisorerna i bolagen:

Stockholms Stadshus AB	AB Stokab
AB Svenska Bostäder	S:t Erik Kommunikation AB
AB Stadsholmen	S:t Erik Fiber AB
IT-BO i Stockholm AB	Stockholms Stadsteater AB
Svenska bostäder L-Bolag 1 AB	Stockholm Globe Arena Fastigheter AB
Fastighets AB Centrumhuset i Vällingby	Stockholm Entertainment Distrikt AB
AB Familjebostäder	Södra Byggrätten Globen AB
AB Familjebostäder Fastighetsnät	Arena 9 Norra Fastigheten AB
Hemmahammen Kontor AB	Stockholms Business Region AB
Hemmahammen Bostad AB	Stockholm Visitors Board AB
Fastighets AB Pendlaren	Stockholm Business Region Development AB
Gyllene Ratten Ny AB	Micasa Fastigheter i Stockholm AB
AB Stockholmshem	S:t Erik Markutveckling AB
AB Stockholmshem Fastighetsnät	Fastighets AB G-mästaren
Bostads AB Hammarbygård	Fastighets AB Runda Huset
Västertorp Energi AB	Fastighets AB Charkuteristen
Anser AB	Fastighets AB Styckmästaren
Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB)	Fastighets AB Tuben
Datja Fastighets AB	Kylfacket förvaltning AB
Bostadsförmedlingen i Stockholm AB	Fastighets AB Kylrummet
Stockholm Vatten Holding AB	Fastighets AB Palmfelt center
Stockholm Vatten Avfall AB	Stockholms Norra Station AB
Stockholm Vatten AB	Fastighets AB Langobardia
Stockholm Vatten VA AB	Fastighets AB Gavia
Stockholms Hamn AB	Fastighets AB Godsfinkan
Nynäshamns Hamn AB	S:t Erik Livförsäkring AB
Stockholms Stads Parkerings AB	S:t Erik Försäkrings AB

Årsrapport 2014 Kommunstyrelsen

Rapport från
Stadsrevisionen

Nr 1, 2015

Dnr 3.1.2–39/2015

Den kommunala revisionen är fullmäktiges kontrollinstrument för att granska den verksamhet som bedrivs i nämnder och bolagsstyrelser. Stadsrevisionen i Stockholm granskar nämnders och styrelser ansvarstagande för att genomföra verksamheten enligt fullmäktiges uppdrag. Stadsrevisionen omfattar både de förtroendevalda revisorerna och revisionskontoret.

I ”årsrapporter” för nämnder och ”granskningspromemorior” för styrelser sammanfattar Stadsrevisionen det gångna årets synpunkter på verksamheten. Fördjupade granskningar som sker under året kan också publiceras som projektrapporter.

Publikationerna finns på Stadsrevisionens hemsida. De kan också beställas från revisionskontoret.

Till
Kommunstyrelsen

Årsrapport 2014 avseende Kommunstyrelsen

Revisorerna för kommunstyrelsen har avslutat revisionen av styrelsens verksamhet under år 2014. Kopia på den revisionsberättelse som överlämnas till kommunfullmäktige bifogas.

Revisorerna överlämnar och åberopar revisionskontorets årsrapport för kommunstyrelsen.

Revisorerna emotser ett yttrande över årsrapporten från kommunstyrelsen senast 2015-06-30.

På revisorernas vägnar

Bengt Akalla
Ordförande

Stefan Rydberg
Sekreterare

Innehåll

Årets granskning	1
Verksamhetens ändamålsenlighet och ekonomi	1
Årsredovisning och räkenskaper	7
Finansiell verksamhet	7
Intern kontroll	7
Bilaga 1 – Granskning årsredovisning 2014	1
Bilaga 2 - Årets projekt	1
Bilaga 3 – Kommunstyrelsens egen verksamhet	

Årets granskning

I denna årsrapport redovisas det samlade resultatet av revisionskontorets granskning av kommunstyrelsens övergripande verksamhet avseende år 2014. Den årliga revisionen omfattar granskningar och bedömningar inom följande områden:

- Verksamhetens ändamålsenlighet och ekonomi
- Intern kontroll
- Bokslut och räkenskaper

Revisionen sker i enlighet med kommunallagen och andra tillämpliga lagar samt i enlighet med reglementet för stadsrevisionen och god revisionsordning i kommunal verksamhet. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge en rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning av kommunstyrelsen.

Sammantaget bedömer stadsrevisionen att kommunstyrelsen delvis bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och tillfredsställande sätt. Bedömningen grundar sig på att två av de tre inriktningsmål som kommunfullmäktige fastställt delvis är uppfyllda. De mål som är delvis uppfyllda är *Stockholm är en attraktiv, trygg, tillgänglig och växande stad för boende, företagande och besök* samt *Kvalitet och valfrihet utvecklas och förbättras*. Från ekonomisk synpunkt har verksamheten i allt väsentligt bedrivits på ett tillfredsställande sätt. Den interna kontrollen bedöms ha varit tillräcklig.

Årsrapporten har faktakontrollerats av stadsledningskontoret.

Ansvarig för granskningen av kommunstyrelsens övergripande verksamhet har varit Maria Lindgren Persson.

Till föreliggande rapport redovisas i bilaga granskningsresultatet avseende kommunstyrelsens egen verksamhet (bilaga 3).

Verksamhetens ändamålsenlighet och ekonomi

Kommunallagens bestämmelser för god ekonomisk hushållning innebär bland annat att kommuner och landsting i sin budget ska ta fram mål och riktlinjer av betydelse för god ekonomisk hushållning. Budgeten ska innehålla mål för såväl verksamheten som ekonomin.

Fullmäktige har fastställt tre inriktningsmål. Dessa är verksamhetsövergripande och gäller för samtliga nämnder och bolag. De tre inriktningsmålen är:

- Stockholm är en attraktiv, trygg, tillgänglig och växande stad för boende, företagande och besök
- Kvalitet och valfrihet utvecklas och förbättras
- Stadens verksamheter är kostnadseffektiva

Kommunfullmäktige har dessutom formulerat 13 verksamhetsmål, vilka ska konkretisera inriktningsmålen. Kopplat till verksamhetsmålen har fullmäktige fastställt ett antal indikatorer. Utöver verksamhetsmålen har sex finansiella mål fastställts.

Finansiella mål

Mål	Utfall 2014	Uppnått 2014
Stadens ekonomiska resultat enligt balanskravet för år 2014 ska uppgå till 0,1 mnkr	2 795 mnkr	Ja
Nettokostnaderna i förhållande till skatteintäkterna ska inte överstiga 100 %	95,8 %	Ja
Soliditeten för staden eller kommunkoncernen ska inte understiga 34 % inkl pensionsåtaganden	35,5 % resp 55,3 %	Ja
Kapitalkostnadernas andel av stadens nettodriftkostnader ska inte överstiga 7,0 %	6,1 %	Ja
Budgetföljsamheten ska vara 100 %	99,0 %	Ja
Prognossäkerheten i tertialrapport 2, jämfört med utfallet, ska vara högst +/- 1 %	-0,2 %	Ja

Revisionskontoret konstaterar att samtliga sex finansiella mål har uppnåtts under 2014. Målen om budgetföljsamhet och prognossäkerhet har uppnåtts för staden utifrån en samlad bedömning. Revisionskontoret har dock noterat att några nämnder har haft bristande budgetföljsamhet och prognossäkerhet under året.

Ekonomiskt resultat

Årets resultat enligt resultaträkningen uppgår till 3 450 mnkr. Efter justering av vissa poster i enlighet med den balanskravsutredning som redovisas i förvaltningsberättelsen uppgår årets resultat enligt balanskravet till 2 795 mnkr. Resultatet enligt den sammanställda redovisningen, där stadens samt stadens bolag ingår, uppgår till 4 087 mnkr.

Orsaken till stadens positiva resultat beror främst på realisationsvinster vid försäljning av anläggningstillgångar och exploateringsfastigheter med 1 949 mnkr samt att skatteintäkter och utjämning visar ett överskott jämfört med budget på 134 mnkr.

Vidare redovisar stadens nämnder ett överskott mot budget med 434 mnkr efter resultatöverföringar varav stadsdelsnämnderna redovisar en positiv avvikelse med 59 mnkr.

Verksamhetens resultat

Fullmäktige har fastställt tre inriktningsmål. Dessa är verksamhetsövergripande och gäller för samtliga nämnder och bolag. De tre inriktningsmålen är:

- Stockholm är en attraktiv, trygg, tillgänglig och växande stad för boende, företagande och besök
- Kvalitet och valfrihet utvecklas och förbättras
- Stadens verksamheter är kostnadseffektiva

Kommunfullmäktige har dessutom formulerat 13 verksamhetsmål. Dessa mål ska konkretisera inriktningsmålen. Kopplat till verksamhetsmålen har fullmäktige fastställt ett antal indikatorer. För flertalet av indikatorerna har kommunfullmäktige fastställt ett målvärde.

Utöver målen och indikatorerna finns kommunfullmäktiges aktiviteter, vilka är riktade insatser under en begränsad tidsperiod. Aktiviteterna ska bidra till måluppfyllelsen samt ha en ansvarig nämnd.

Bedömning av stadens måluppfyllelse

I årsredovisningen 2014 med uppföljning av budget för Stockholms stad redovisas verksamhetens resultat. I redovisningen ingår bolagens måluppfyllelse.

Revisionskontoret bedömer att två av fullmäktiges tre inriktningsmål delvis uppnås. Dessa är *Stockholm är en attraktiv, trygg, tillgänglig och växande stad för boende, företagande och besök* samt *Kvalitet och valfrihet utvecklas och förbättras*. Målet *Stadens verksamheter är kostnadseffektiva* uppnås helt. Av de 13 verksamhetsmålen är det sju som uppnås helt och sex som uppnås delvis. De verksamhetsmål som uppnås delvis kommenteras nedan.

Stockholms livsmiljö är hållbar

Målet uppnås delvis. Bedömningen grundas på att målvärdet för sju av elva indikatorer har uppfyllts helt, tre delvis och ett har utgått

från bedömningen. Vidare på att den delavstämning som skedde i tertialrapport 2/2014 av stadens miljöprogram visar att av programmets 29 delmål har nämnder/bolag bedömt att drygt hälften inte kommer att nås helt till 2015.

De tre indikatorer för vilka målvärdena uppnås delvis gäller elanvändning, energianvändning och miljöbilar.

Föregående år var bedömningen att verksamhetsmålet uppfylldes. Det är ett fåtal områden där resultatet för 2014 är sämre än föregående år. Däremot har fullmäktige höjt ambitionerna genom att höja målsättningen för bland annat områden som energianvändningen och elanvändningen per kvadratmeter.

Det byggs många bostäder i Stockholm

Målet uppnås delvis. Bedömningen grundar sig på att målen för tre av sju indikatorer uppnås helt, två uppnås delvis och två uppnås inte. De två indikatorerna för vilka målvärdena uppfylls delvis gäller antal markanvisade bostäder och antal påbörjade bostäder. Målvärdena för antal färdigställda bostäder och antal bostäder i godkända/antagna detaljplaner i nya tunnelbanans influensområde är inte uppfyllda.

Bedömningen 2013 var att verksamhetsmålet uppfylldes. Inför 2014 höjde kommunfullmäktige ambitionerna när det gäller antal markanvisade bostäder (ökning från 4 000 till 7 000) samt antal påbörjade bostäder och antal färdigställda bostäder. Förutom en för 2014 ny indikator är det dessa tre indikatorer för vilka målen inte uppfylls eller delvis uppfylls 2014. Ser man till utfallet är resultatet dock inte försämrat jämfört med föregående år.

Stockholmarna är nöjda med kultur- och idrottsmöjligheterna

Målet uppnås delvis. Bedömningen grundar sig på att målen för två av fem indikatorer uppfylls delvis. De indikatorer där målvärdena är delvis uppfyllda avser nöjdhet med Stockholms kulturliv samt nöjdhet med Stockholms idrottsliv.

Även för 2013 var bedömningen att målet uppfylls delvis. För de indikatorer som uppfylls delvis är målsättningen densamma 2014 som 2013. Viss förbättring har skett vad gäller utfallet 2014, framför allt vad gäller stockholmarnas nöjdhet med Stockholms idrottsliv.

Barn och elever inhämtar och utvecklar kunskaper och värden

Målet uppnås delvis. Bedömningen grundar sig på att av 22 indikatorer inom det pedagogiska området är målvärdena för åtta delvis uppfyllda. Dessa är för **förskolan** andel förskollärare och förskolans förmåga att stödja barns lärande och utveckling och för **skolan** andel elever i årskurs 8 som känner sig trygga i skolan, andel elever som är behöriga till nationella program, gymnasieelever med godkänt i alla kurser samt andel gymnasieelever som är trygga i skolan, kursdeltagare inom grundläggande vuxenutbildning med godkänt betyg eller fullföljd kurs. För **sfi** är målet för indikatorn andel godkända sfi-elever efter 600 timmar delvis uppfyllt.

Skolan och dess måluppfyllelse är en väsentlig del av detta verksamhetsmål. Vad gäller utbildningsnämnden bedömer vi att den delvis bidrar till att fullmäktiges mål nås. Inom grundskolan i egen regi uppnås flera av kunskapsmålen, men inte det väsentliga målet om andelen elever som är behöriga till nationella program. Jämfört med föregående år har värdet försämrats. Vidare har grundskolor med sämst socioekonomiska förutsättningar försämrat sina kunskapsresultat trots genomförda satsningar. Målet som handlar om elevernas trygghet är delvis uppfyllt både inom grund- och gymnasieskolan. När det gäller grundskolan har en försämring skett jämfört med föregående år.

Stockholmarna upplever att de får god service och omsorg

Målet uppnås delvis. Bedömningen grundar sig på att verksamhetsområdena äldreomsorg, stöd och service till personer med funktionsnedsättning och individ- och familjeomsorg delvis uppnått målen för området.

Inom verksamhetsområdet **äldreomsorg** är det endast en indikator av åtta där målet uppfylls. Målen för fyra indikatorer uppfylls ej. Det omfattar områden som nöjda omsorgstagare i boende, mat och upplevelse av mat och måltidssituation i boende samt trygghet inom hemtjänst. För tre av indikatorerna är målen delvis uppfyllda och det avser andel nöjda omsorgstagare inom biståndsbedömd dagverksamhet samt hemtjänst samt trygghet i boende.

Jämfört med föregående år har resultaten för de indikatorer som inte är uppfyllda försämrats. För två av indikatorerna beror dock nedgången huvudsakligen på att staden från och med 2014 använder resultatet från Socialstyrelsens årliga brukarundersökningar. Vad avser två av de tre indikatorer där målvärdena uppfyllts delvis kan noteras att utfallet 2014 inte har försämrats jämfört med föregående år. Dock har det varit en ambitionshöjning mellan åren. För målet

som avser trygghet i boende har det dock skett en försämring av resultatet.

Vad gäller indikatorerna inom verksamhetsområdet *stöd och service till personer med funktionsnedsättning* nås målvärdet för två av sex indikatorer. Indikatorer där målen uppfylls delvis är brukarens upplevelse av trygghet i LSS-boende samt nöjda brukare i daglig verksamhet, korttidsboende och LSS-boende. Jämfört med föregående år är det dock en förbättring.

För verksamhetsområdet *individ- och familjeomsorg* nås målen delvis för fyra av åtta indikatorer. Det gäller områden som andel vuxna som varit aktuella för insatser inom individ- och familjeomsorgen och som inte är aktuella 12 månader efter avslutad insats, andel ungdomar som i stockholmsenkäten anger att de inte använder narkotika samt tobak. Det gäller även andel personer med insatser inom socialpsykiatri som är nöjda med hur utredningen av deras behov av stöd genomfördes. När det gäller andel ungdomar som i enkäten anger att de inte använder narkotika samt tobak gjordes ingen stockholmsenkät föregående år. Förra mätningen var 2012. För övriga mål som delvis är uppfyllda är resultatet föregående år detsamma för det ena medan det skett en försämring vad gäller socialpsykiatri.

Stockholm stad är en attraktiv arbetsgivare med spännande och utmanande arbeten

Verksamhetsmålet uppnås delvis. Bedömningen grundar sig på att av sex indikatorer uppfylls tre mål delvis och två uppfylls ej. De mål som uppfylls delvis är aktivt medskapande index, chefer och ledare ställer tydliga krav på sina medarbetare och medarbetare vet vad som förväntas av det i deras arbete. De mål som inte är uppfyllda är sjukfrånvaron och andel medarbetare med ofrivillig deltid som erbjuds heltid. Jämfört med föregående år är resultatet i stort detsamma. Det har dock skett en ökning av sjukfrånvaron och det anges främst vara den medellånga sjukfrånvaron som ökat.

Samlad bedömning

Stadsrevisionens samlade bedömning är att resultatet i årsredovisningen är förenligt med de finansiella mål som fullmäktige fastställt. Stadsrevisionen konstaterar att samtliga sex finansiella mål har uppnåtts under 2014. För verksamhetsmålen är bedömningen att resultatet delvis är förenligt med de verksamhetsmål fullmäktige

fastställt. Bedömningen grundar sig på att två av de tre inriktningsmål som kommunfullmäktige fastställt delvis är uppfyllda.

Årsredovisning och räkenskaper

Revisorerna har bland annat till uppgift att pröva om räkenskaperna är rättvisande. Inom ramen för denna uppgift är syftet med granskningen av årsredovisningen att bedöma om den är upprättad i enlighet med lag om kommunal redovisning och i enlighet med god redovisningssed.

Revisionen har utförts i enlighet med god revisionsmed i kommunal verksamhet. Det innebär att vi planerat och genomfört revisionen för att med hög men inte absolut säkerhet försäkra oss att årsredovisningen inte innehåller väsentliga felaktigheter.

Revisionskontorets samlade bedömning är att såväl stadens redovisning som den sammanställda redovisningen ger en rättvisande bild av resultat och ställning. Årsredovisningen har, i allt väsentligt, upprättats i enlighet med den kommunala redovisningslagen och god redovisningssed. Några mindre avvikelser har noterats vilka kommenteras i bilaga 1, där det görs en detaljerad redovisning av granskningen av årsredovisningen.

För en detaljerad redovisning av granskningen av årsredovisningen se bilaga 1.

Finansiell verksamhet

Revisionskontoret har med stöd av externa finansrevisorer granskat intern kontroll avseende stadens finansverksamhet som hanteras inom enheten för redovisning och finansstrategi. Av granskningen framgår att den interna kontrollen är tillräcklig.

Intern kontroll

Kommunstyrelsens ansvar anges i kommunallagen samt stadens reglemente för kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen ska bland annat, enligt lagen, leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders verksamhet. Styrelsen ska också följa de frågor som kan ha inverkan på kommunens utveckling och ekonomiska ställning.

Sammanfattningsvis bedömer vi att kommunstyrelsens interna kontroll har varit tillräcklig. De iakttagelser som ligger till grund för denna bedömning redovisas nedan.

Kommunstyrelsens samordning samt styrning och uppföljning

Kommunstyrelsen följer systematiskt upp ekonomi, verksamhet och kvalitet i samband med nämndens månads- och tertialrapporter. Stadsledningskontoret granskar nämndernas risk- och väsentlighetsanalyser. Kontoret granskar också nämndernas verksamhetsplaner för att säkerställa att nämndernas mål samlad kan bidra till att kommunfullmäktiges mål uppnås. Kommunstyrelsen återkopplar till nämnderna genom ärendet ”Avstämning av mål och budget”. I samband med tertialrapport 1 och 2 uppmanas nämnder och bolag att vid behov vidta åtgärder för att säkerställa att målen uppfylls. En redovisning av kommunstyrelsens uppsiktsplikt görs i årsredovisningen.

Revisionsprojekt och fördjupade granskningar

I bilaga 2 redovisas en kort sammanfattning av de revisionsrapporter som berör kommunstyrelsen utifrån styrelsens ansvar för ledning och samordning av den kommunala verksamheten samt att ha uppsikt över nämnderna och de kommunala bolagen. Projektrapporterna har tidigare överlämnats till styrelsen för yttrande eller kännedom. I bilagan redovisas också de projekt som överlämnats till övriga nämnder och bolagsstyrelser samt de fördjupade granskningar som avrapporteras i respektive nämnds årsrapport.

Bilaga 1 – Granskning årsredovisning 2014

I denna bilaga redovisas granskningsresultatet för de olika delar som ska ingå i en årsredovisning enligt lag om kommunal redovisning samt rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning.

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSEN

I lagen om kommunal redovisning kapitel 3 framgår att en förvaltningsberättelse ska ingå i årsredovisningen och i kapitel 4 framgår att den ska innehålla en översikt över utvecklingen av kommunens verksamhet och då även sådan kommunal verksamhet som bedrivs genom andra juridiska personer. Vidare ska upplysningar även lämnas om:

- Väsentliga personalförhållanden, särskilt sjukfrånvaron
- En samlad redovisning över kommunens investeringsverksamhet
- En redovisning av hur utfallet förhåller sig till den budget som fastställts för den löpande verksamheten
- En bedömning av om balanskravet har uppfyllts
- En utvärdering av målen enligt god ekonomisk hushållning

Revisionskontorets bedömning och kommentarer

De olika delar som ska ingå i en förvaltningsberättelse finns i allt väsentligt redovisade i årsredovisningen. Förvaltningsberättelsen innehåller också en redogörelse över den samlade kommunala verksamheten. I redogörelsen klassificeras de juridiska personerna i:

- Koncernföretag med bestämmande respektive betydande inflytande
- Uppdragsföretag av typen samägda företag respektive kommunala entreprenader

Avsnittet om ekonomi innehåller en omvärldsanalys samt en ekonomisk och finansiell analys. I den ekonomiska analysen för staden och koncernen lämnas en redogörelse och analys av årets resultat med förklaringar till intäkts- och kostnadsutvecklingen jämfört med föregående år. Vidare redovisas uppgifter om stadens samlade pensionsåtaganden samt om pensionsmedelsförvaltningen.

I följande avsnitt redovisas några av övriga delar som ska ingå i förvaltningsberättelsen.

Investeringsredovisning

Enligt den kommunala redovisningslagen ska förvaltningsberättelsen innehålla en samlad redovisning av stadens investeringsverksamhet.

Revisionskontorets bedömning och kommentarer

I förvaltningsberättelsen finns en redovisning av investeringsredovisningens utfall per nämnd samt en redovisning av större investeringsprojekt med förklaring till avvikelser.

Stadens nettoinvesteringar uppgår till 4 302 mnkr (4 258 mnkr år 2013), vilket är 1 826 mnkr lägre än budget. Orsaken till detta beror i många fall på tidsförskjutningar av investeringsprojekten, vars genomförandetid sträcker sig över flera kalenderår. Utöver dessa investeringar har staden bidragit med ca 424 mnkr i medfinansiering av statliga infrastrukturprojekt.

När det gäller klassificering drift/investering finns några mindre avvikelser mot god redovisningssed då investeringar i de kommunala bolagen SISAB och Micasa Fastighets ABs fastigheter understigande 500 tkr ska direktfinansieras och redovisas som en driftkostnad enligt beslut i kommunfullmäktige. Vidare har, förutom detta, ytterligare poster noterats för några nämnder där investeringar felaktigt redovisats som driftkostnad. Det finns ett tydligt regelverk framtaget av kommunstyrelsen för redovisning av investeringar, men kommunstyrelsen bör se över efterlevnaden av detta.

Driftredovisning

Enligt den kommunala redovisningslagen ska förvaltningsberättelsen innehålla en redovisning av hur utfallet förhåller sig till den budget som fastställts för den löpande verksamheten.

Revisionskontorets bedömning och kommentarer

I förvaltningsberättelse finns en redovisning av driftbudgetens utfall samt en redovisning av större avvikelser mot budget.

Här framgår bland annat att Orsaken till stadens positiva resultat beror främst på realisationsvinster vid försäljning av anläggningstillgångar och exploateringsfastigheter med 1 949 mnkr samt att skatteintäkter och utjämning visar ett överskott jämfört med budget på 134 mnkr.

Vidare redovisar stadens nämnder ett överskott mot budget med 434 mnkr efter resultatöverföringar varav stadsdelsnämnderna redovisar en positiv avvikelse med 59 mnkr.

Balanskravet

I resultaträkningen samt i förvaltningsberättelsen redovisas att staden uppnår balanskravet och att årets resultat enligt balanskravet uppgår till 2 795 mnkr.

Årets resultat enligt resultaträkningen uppgår till 3 450 mnkr, från detta belopp har vissa poster räknats bort, vilket framgår av den balanskravsutredning som redovisas i förvaltningsberättelsen.

På intäktssidan har reavinster vid försäljning av anläggningstillgångar räknats bort. Vidare finns enligt kommunallagen möjlighet att ange andra synnerliga skäl att inte räkna med vissa kostnader. Den kommun som använder sig av regeln om synnerliga skäl ska i sin förvaltningsberättelse eller i sin budget redovisa motiven till detta. Staden har angett synnerliga skäl för att räkna av kostnader på 65 mnkr som ska disponeras direkt av eget kapital enligt beslut i kommunfullmäktige tidigare år. Dessa kostnader avser följande (mnkr):

Kostnader Kompetensfonden	0,5
E-tjänstprogrammet	11,4
IT-satsningar	53,5

Revisionskontorets bedömning och kommentarer

Revisionskontoret har granskat upprättad balanskravsutredning och kan konstatera att denna är uppställd enligt reglerna i kommunallagen.

RESULTATRÄKNINGEN

Enligt lagen om kommunal redovisning framgår att resultaträkningen ska redovisa samtliga intäkter och kostnader och hur det egna kapitalet har förändrats under året.

Revisionskontorets bedömning och kommentarer

Revisionskontoret bedömer att resultaträkningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild av årets resultat. Resultaträkningen är uppställd i enlighet med lagen om kommunal redovisning och noter finns i tillräcklig omfattning. Interna transaktioner har eliminerats korrekt.

Nedan redovisas stadens resultaträkning för 2014 och 2013.

Resultaträkning (mnkr)	2014	2013
Verksamhetens intäkter	9 804	9 695
Jämförelsestörande intäkter	2 052	1 606
Verksamhetens kostnader	46 405	44 502
Jämförelsestörande kostnader	206	280
Avskrivningar	980	919
Verksamhetens nettokostnader	35 735	34 400
Skatteintäkter + statsbidrag o utjämning	36 898	35 978
Finansnetto	1 520	2 019
Resultat efter skatter och finansnetto	2 683	3 598
Ianspråktaga avsättningar	784	342
Avsättningar	16	496
Årets resultat	3 450	3 444

Verksamhetens intäkter

Verksamhetens intäkter uppgår till 9 804 mnkr och har ökat med 109 mnkr (1,1 %) jämfört med 2013. Vid periodiseringskontroll har inte noterats några avvikelser av betydelse. Staden behöver dock se över reglerna när det gäller periodisering av statsbidrag där vissa mindre brister har noterats.

Som jämförelsestörande intäkter redovisas realisationsvinster vid försäljningar med 2 052 mnkr.

Verksamhetens kostnader

Verksamhetens kostnader uppgår till 46 405 mnkr och har ökat med 1 903 mnkr (4,3 %) jämfört med 2013. Vid periodiseringskontroll har inte noterats några avvikelser av betydelse.

Som jämförelsestörande kostnader redovisas främst förbrukning av medel från tidigare års disposition av Eget kapital med 65 mnkr samt bokfört värde försäljning exploateringstillgångar 105 mnkr samt realisationsförluster vid försäljningar med 36 mnkr.

Avskrivningar

Redovisade avskrivningar uppgår till 936 mnkr. Årets nettoinvesteringar uppgår till 4 296 mnkr och avskrivningarna täcker 21,8 % av dessa. Detta är en relativt låg nivå och innebär sannolikt att utrymmet för framtida driftkostnader kan komma att tas i anspråk för att finansiera investeringar. Vidare redovisas nedskrivningar med 13 mnkr samt utrangeringar med 31 mnkr. Vid granskningen har framkommit att ca 10 mnkr som har bokförts som nedskrivning borde ha bokförts som utrangering. Detta har dock ingen resultatpåverkande effekt.

Skatteintäkter samt statsbidrag och utjämning

Skatteintäkterna uppgår till 37 237 mnkr och har ökat med 1 370 mnkr jämfört med 2013 (3,8 %). Slutavräkning för 2014 har blivit bättre än tidigare prognoser och påverkar resultatet med 6,3 mnkr, medan prognostiserad slutavräkning 2013 blev 95,9 mnkr sämre än tidigare prognoser.

Nettokostnaden för generella statsbidrag och utjämning uppgår till 339 mnkr och har ökat med 450 mnkr jämfört med 2013. Detta beror främst på att kostnadsutjämningsbidraget har minskat jämfört med 2013 beroende på att modellen för förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg förändrats.

Finansnetto

Finansnettot, inklusive jämförelsestörande poster, är positivt och uppgår till 1 520 mnkr och har minskat med 499 mnkr jämfört med 2013. Detta beror främst på aktieutdelning enligt Lag om allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag som var lägre 2014 (450 mnkr) än 2013 (1 900 mnkr).

Avsättningar

Under året har avsättningar tagits i anspråk med 489 mnkr. Upplösning av tidigare felaktiga avsättningar har gjorts med 294 mnkr. För ytterligare kommentarer se avsnittet om avsättningar under balansräkningen.

Årets resultat

Årets redovisade resultat för staden totalt efter avsättningar uppgår till 3 450 mnkr och är enligt revisionskontorets bedömning i allt väsentligt rättvisande. Årets resultat före ianspråktaga avsättningar och nya avsättningar uppgår till 2 683 mnkr.

BALANSRÄKNINGEN

Enligt lagen om kommunal redovisning framgår att balansräkningen ska redovisa kommunens samtliga tillgångar, avsättningar och skulder samt eget kapital på dagen för räkenskapsårets utgång. Ställda panter och ansvarsförbindelser ska tas upp inom linjen.

Revisionskontorets bedömning och kommentarer

Revisionskontoret bedömer att balansräkningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild och uppfyller kraven på god redovisningssed. Balansräkningen är uppställd enligt lagen om kommunal redovisning och omfattar tillräckliga noter. Bilagor/specifikationer finns i tillräcklig omfattning.

Nedan redovisas stadens balansräkning för 2014 och 2013.

Balansräkning (mnkr)	2014-12-31	2013-12-31
Anläggningstillgångar	65 669	62 343
Omsättningstillgångar	55 154	50 465
Summa tillgångar	120 823	112 808
Summa eget kapital	60 663	56 633
Summa avsättningar	13 089	13 695
Summa långfristiga skulder	18 810	15 587
Summa kortfristiga skulder	28 261	26 893
Summa eget kapital och skulder	120 823	112 808
Ansvars- och borgensförbindelser	597	793
Stadens pensionsförpliktelser	17 781	18 330
Derivatinstrument, marknadsvärde	-224	-288
Leasingavtal operationell leasing	7 184	6 673

Anläggningstillgångar

Anläggningstillgångarna uppgår till 65 669 mnkr och har ökat med 3 326 mnkr. Årets nettoinvesteringar uppgår till 4 302 mnkr och av- och nedskrivningar till 980 mnkr, vilket överensstämmer med beloppet i resultaträkningen. Som nämnts under avsnittet investeringsredovisning finns poster som borde redovisats som en anläggningstillgång istället för att ha kostnadsförts inom driftredovisningen. En omklassificering av exploateringsfastigheter med 1 523 mnkr har gjorts från omsättningstillgångar.

I ny rekommendation från Rådet för Kommunal Redovisning (RKR) angående Materiella anläggningstillgångar framgår att komponentavskrivning ska tillämpas från 2014. Staden har under 2014 genomfört ett projekt för att kunna tillämpa rekommendationen

från 2015. Staden har redovisat detta som en avvikande redovisningsprincip i delårsbokslutet.

Omsättningstillgångar

I bokslutet för 2014 finns 1 093 mnkr bokfört under exploateringsfastigheter. Enligt god redovisningssed ska mark och fastigheter, vars syfte är att avyttras, redovisas som omsättningstillgång istället för anläggningstillgång. En sådan bedömning är också gjord i bokslutet då exploateringskontoret har definierat vilka tillgångar som avser omsättningstillgångar. Ytterligare steg kan med fördel tas under 2015 för att bättre utveckla exploateringsredovisningen så att bedömningar om vilka fastigheter som ska klassificeras som omsättningstillgång kan göras löpande.

Eget kapital

Eget kapital per 2014-12-31 uppgår till 60 663 mnkr och har ökat med 3 450 mnkr (årets resultat) samt 580 mnkr som utgör korrigeringsavseende medfinansiering gällande överdäckning vid E18 Hjulsta-Kista.

I bokslutet för 2006 öronmärktes medel avseende IT-utveckling (650 mnkr) och Ytterstadssatsning (200 mnkr). I samband med beslut om årsredovisningen för 2010 togs beslut om att ytterligare disponera 200 mnkr av eget kapital för Ytterstadssatsningen och i bokslut 2011 togs beslut om att ytterligare 550 mnkr öronmärks för framtida IT-satsningar (t.ex. upphandling nytt ekonomisystem) och ytterligare 50 mnkr till Vision Järva och Vision Söderort. I bokslut 2012 har ytterligare 250 mnkr öronmärkts för verksamhetsutveckling med hjälp av it för att bland annat kunna finansiera Skolplattform Stockholm. I not till Eget kapital framgår att under åren 2007 – 2014 har 1 119 mnkr av dessa medel förbrukats. Återstående medel per 2014-12-31 uppgår till 902 mnkr.

I bokslutet för 2014 öronmärks ytterligare medel av det egna kapitalet:

- Medel för sociala investeringar 300 mnkr
- Medel för kompetensutveckling 200 mnkr (här fanns kvarvarande 62,9 mnkr från tidigare kompetensfond)
- Stimulansbidrag förskola, äldreomsorg mm 150 mnkr (tidigare avsättningar)

Avsättningar

Pensionsavsättningar inklusive löneskatt uppgår till 5 051 mnkr och har ökat med 161 mnkr. Beräkningen av pensionsskulden görs en-

ligt Riktlinjer för beräkning av pensionsskuld, RIPS07. Grunden för beräkningar är pensionsavtalet KAP-KL.

Som framgår av kommentarerna angående övriga avsättningar i resultaträkningen har avsättningar tagits i anspråk med 489 mnkr. Upplösning av tidigare felaktiga avsättningar har gjorts med 294 mnkr.

Beträffande de infrastrukturella bidragen finns en beräkning av beslutade åtaganden för staden. Posterna har kunnat styrkas genom avtal/ överenskommelse med Staten och statliga myndigheter och uppfyller därmed de krav som ställs på en avsättning enligt gällande rekommendation från Rådet för Kommunal Redovisning.

De åtaganden som ingår redovisas nedan:

- E 18 Hjulsta-Kista (genomförandeavtal Trafikverket)
- Citybanan (genomförandeavtal Trafikverket)
- Norra Länken (genomförandeavtal Vägverket)
- Trafikplats Lindhagensgatan (genomförandeavtal Trafikverket)
- Tvärbana Norr och övriga spårförbindelser (Stockholmsförhandlingen, Staten och Stockholmsregionen)

Av balansräkningen framgår att den totala avsättningen för infrastrukturella bidrag uppgår till 7 703 mnkr.

Panter- och ansvarsförbindelser

Ansvarsförbindelserna inklusive pensionsskulden i förhållande till bokförda tillgångar uppgår till 21,0 % vilket visar att stadens tillgångar väl täcker de åtaganden som redovisas. Stadens pensions-skuld (intjänad till och med 1997-12-31) uppgår till 17 781 mnkr och har minskat med 549 mnkr jämfört med 2013.

Leasing

Rådets för kommunal redovisning rekommendation nr 13.1 angående redovisning av leasingavtal tillämpas av staden fullt ut. I årsredovisningen redovisas finansiell leasing med 0,5 mnkr och operationell leasing med 7,2 mdr. I not redovisas dessa åtaganden fördelade på förfallotidpunkter i enlighet med rekommendationen.

KASSAFLÖDESANALYS

Enligt lagen om kommunal redovisning ska kommunens finansiering och investeringar under räkenskapsåret redovisas i en finansieringsanalys (kassaflödesanalys).

Revisionskontorets bedömning och kommentarer

Revisionskontoret bedömer att kassaflödesanalysen är upprättad enligt god redovisningssed och redovisar betalningsflödena uppdelat på sektorerna löpande verksamhet, utbetalning av bidrag till statlig infrastruktur, investeringar och finansiering. Likvida medel vid årets slut uppgår till 309 mnkr och ökningen under året uppgår till 439 mnkr.

SAMMANSTÄLLD REDOVISNING

Syftet med att upprätta en sammanställd redovisning är att ge en helhetsbild av kommunens ekonomiska ställning, oberoende av i vilken juridisk form verksamheten bedrivs.

Stadens redovisningsprinciper ska vara vägledande vid upprättandet av den sammanställda redovisningen.

I den sammanställda redovisningen ingår boksluten för Stadshuskoncernen, Stockholms stad och övriga bolag inom staden samt Storstockholms brandförsvärsförbund. Bolagens och brandförsvärsförbundets årsredovisningar har granskats av respektive auktoriserad revisor. Stadens bokslut har granskats av revisionskontoret.

Årets resultat i kommunkoncernen uppgår till 4 087 mnkr efter gjorda elimineringar (2 502 mnkr år 2013). Staden redovisar ett positivt resultat på 3 450 mnkr och koncernen Stockholms Stadshus AB redovisar ett positivt resultat efter skatt med 733 mnkr.

Revisionskontorets bedömning och kommentarer

Enligt revisionskontorets bedömning uppfyller den sammanställda redovisningen syftet att ge en helhetsbild av stadens ekonomiska ställning, resultat och åtaganden och är upprättad i enlighet med lag om kommunal redovisning och rekommendation från Rådet för Kommunal Redovisning. Avsteg finns i några fall när det gäller val av konsolideringsmetod. Detta får ingen effekt på årets resultat men påverkar omsättning och omslutning på resultat- och balansräkning. Effekten av detta borde ha redovisats i årsredovisningen.

Effekt för nya redovisningsregler för bolagen (K3-regelverket) har redovisats i noter till balansräkningen.

Förbättringsmöjligheter finns när det gäller stadens dokumentation vid framtagandet av den sammanställda redovisningen. Staden har under 2014 påbörjat ett projekt när det gäller detta som inte var klart vid granskningstillfället. När det gäller kassaflödesanalysen behöver tilläggsinformationen förbättrats genom att fler noter/ un-

derlag till kassaflödesanalysen tas fram för att öka förståelsen för denna och göra det möjligt att verifiera de olika delposterna.

Bilaga 2 - Årets projekt

Under revisionsåret 2014 har det, utöver den grundläggande granskningen för kommunstyrelsen och respektive nämnd, genomförts ett antal projekt och fördjupade granskningar. Nedan redovisas de projekt som överlämnats till kommunstyrelsen för yttrande eller kännedom.

Projektrapporter överlämnade till kommunstyrelsen

Avtalsförvaltning Gemensam IT-service (rapport nr 2015:01)

Revisionskontoret har genomfört en granskning av avtalsförvaltningen avseende gemensam IT-service (GS-IT). Granskningens syfte har varit att bedöma om staden på ett tillfredsställande sätt styr och följer upp att leverans och utveckling av gemensam IT-service sker utifrån avtal och beställning på ett tillfredsställande sätt.

Kommunstyrelsen ansvarar för stadens centrala funktion för gemensam IT. Inom stadsledningskontoret har IT-avdelningen uppdraget att följa upp och förvalta levererade tjänster samt utgöra beställarstöd för stadens förvaltningar och bolag. GS-IT innebär tre delar som levereras av Volvo IT. Dessa är arbetsplatsystem, serverdriften för lokala verksamhetssystem och service desk.

Den övergripande bedömningen är att kommunstyrelsen genom stadsledningskontorets IT-avdelning har ändamålsenliga och tillfredsställande rutiner för att följa upp att leverans sker utifrån avtal och beställning. Bedömningen är också att tillsatta roller är definierade och innefattar ansvar som kan förväntas av en förvaltningsorganisation. Genomförd granskning visar att fortsatt utveckling/uppmärksamhet bl.a. bör ske vad gäller ledtider för ändringsärenden mot Volvo IT, att tydliggöra för verksamheterna vilket tekniskt beställarstöd de kan erhålla från stadsledningskontorets IT-avdelning, uppföljning av leverans avseende ärenden till service desk och kapacitetsnyttjande av olika tjänster samt underlag/stöd för kostnadsuppföljning.

Förtroendeskadligt beteende och oegentligheter (rapport nr 2015:2)

Granskningen syftar till att bedöma om kommunstyrelsen och nämndernas styrning och kontroll är tillräcklig samt om de arbetar

aktivt för att förebygga och upptäcka oegentligheter bland såväl anställda som förtroendevalda.

Den sammanfattande bedömningen är att kommunstyrelsen och de granskade nämnderna kan utveckla sin information, styrning och kontroll när det gäller att förebygga och upptäcka oegentligheter. Detta gäller främst anmälan av bisysslor, hur de anställda ska rapportera misstanke om oegentligheter samt att riskanalyserna bör utvecklas och även omfatta förtroendskadligt beteende och oegentligheter. När det gäller information till medarbetare och förtroendevalda för att motverka förtroendskadligt beteende och oegentligheter arbetar styrelsen och nämnderna aktivt genom framtagna riktlinjer och anvisningar.

Enligt den enkät som genomförts i granskningen framgår att personalen överlag har god vetskap om riktlinjer för förtroendskadligt beteende och man anser att ledningen signalerar att detta är en viktig fråga.

Stadens riktlinjer om mutor och representation är utfärdade av stadsdirektören på uppdrag av kommunstyrelsen. Eftersom riktlinjerna även avser de förtroendevalda i staden anser revisionskontoret att dessa riktlinjer borde fastställas av kommunstyrelsen. Det ger också en tydlig signal om att styrelsen anser att detta är en viktig fråga.

Utifrån genomförd granskning rekommenderas kommunstyrelsen att besluta om riktlinjerna för mutor och representation samt förtydliga regelverk och information avseende bisysslor

Medfinansiering i stora investeringsprojekt (Rapport nr 2014:6)

Stockholms stad är medfinansiär i ett antal stora statliga infrastrukturprojekt. De projekt som nu är aktuella är Norra Länken, Citybanan, trafikplats Lindhagensgatan samt E18 vid Hjulsta-Kista. Vidare har under 2013 tillkommit beslut om medfinansiering av flera satsningar i Stockholmsregionen enligt Stockholmsförhandlingen.

Syftet med granskningen var att bedöma om stadens kontroll och uppföljning är tillräcklig när det gäller medfinansiering av infrastrukturella bidrag utifrån gällande avtal.

Stadsrevisionen har granskat alla fyra aktuella projekt. Under perioden 2005-2013 har staden gjort utbetalningar till dessa projekt med

cirka 3,2 mdkr. Projekten är nu tidsmässigt inne i slutfasen och återstående kostnader 2014 och framåt beräknas till cirka 0,9 mnkr. Projekten drivs av trafiknämnden (Norra Länken och E 18 vid Hjulsta-Kista) samt exploateringsnämnden (Citybanan och trafikplats Lindhagensgatan).

Den samlade bedömningen är att stadens kontroll och uppföljning är tillräcklig när det gäller medfinansiering av infrastrukturella bidrag utifrån gällande avtal.

Kommunstyrelsen har den 30 oktober 2014 lämnat ett yttrande över rapporten. Av yttrandet framgår att kommunstyrelsen delar de synpunkter som framförs i rapporten.

Systematiskt miljöarbete – Miljöeffektiva transporter (rapport nr 2014:11)

En granskning har genomförts avseende systematiskt miljöarbete med inriktning på miljöprogrammets målområde ”Miljöeffektiva transporter”. Granskningen syftar till att bedöma om stadens nämnder och styrelse arbetar på ett ändamålsenligt sätt för att uppnå målen inom målområdet.

Den samlade bedömning är att de granskade nämnderna bidrar till måluppfyllelse inom målområdet miljöeffektiva transporter. Dock har miljöprogrammet liten direkt påverkan i den dagliga verksamheten för de granskade nämnderna. Andra överlappande dokument upplevs som mer styrande för delområdet, t.ex. stadens framkomlighetsstrategi. Nämnderna anser sig inte ha full rådighet över miljöprogrammets genomförande, vilket har lett till att fokus i nämndernas arbete ligger på nämndernas direkta och egna miljöpåverkan t.ex. resepolicy och tjänstebilar.

Ansvar för den stadövergripande måluppfyllelsen gentemot miljöprogrammet är inte tydligt. Staden saknar en strategisk styrning mot de stora stadsövergripande frågorna som har stor betydelse för stadens samlade måluppfyllelse.

Granskningen visar även att det finns utrymme i kommande miljöprogram för högre effektivitet och bättre kvalitet genom mer omfattande central vägledning och stöd. Stadsledningskontoret gör årligen en samlad bedömning av miljöprogrammets status som bifogas årsredovisningen eller tertialrapport 2. Granskningen har identifierat ett önskemål hos förvaltningarna om en mer direkt återföring av resultatsammanställningar från stadsledningskontoret.

Sammanfattningsvis bör kommunstyrelsen bl.a. tydliggöra ansvarsfördelningen för genomförande och måluppfyllelse avseende de stadsövergripande miljömålen, se över innehåll och tidpunkt för

rapporteringen samt utveckla vägledning och stöd för implementering i kommande miljöprogram.

Stadens upphandlingsverksamhet (nr 13, 2014)

Revisionskontoret har granskat om stadens upphandlingspolicy följs och om staden arbetar för att upprätthålla en god konkurrens och goda affärvillkor i sina upphandlingar. Granskningen har omfattat kommunstyrelsen, idrottsnämnden, Farsta stadsdelsnämnd samt servicenämnden.

Granskningen har bland annat visat att av upphandlingspolicyns tillämpningsanvisningar framgår inte vad som avses med bättre affärer samt små och medelstora företag. Vidare saknar kommunstyrelsen kunskap om i vilken omfattning avtalstrohet råder hos stadens nämnder. Kommunstyrelsen har inte heller genomfört utvärdering av de centralt upphandlade avtalsområdena sedan de infördes 2008.

Sammantaget bedöms att kommunstyrelsen arbetar på ett i stort tillfredsställande sätt vad avser stadens upphandlingsverksamhet. Kommunstyrelsen behöver dock förvissa sig om att avtalstrohet råder hos stadens nämnder. Vidare bör en översyn göras dels av de av kommunfullmäktige beslutade områdena som centralupphandlats och dels av de avtalsområden som upphandlats gemensamt i staden. Slutligen behöver kommunstyrelsen precisera begreppet bättre affärer och vad som avses med små och medelstora företag.

Kommunstyrelsen har yttrat sig över rapporten och instämmer i allt väsentligt.

Årsrapport 2014
Kommunstyrelsen
egen verksamhet
Bilaga 3

Rapport från
Stadsrevisionen

Den kommunala revisionen är fullmäktiges kontrollinstrument för att granska den verksamhet som bedrivs i nämnder och bolagsstyrelser. Stadsrevisionen i Stockholm granskar nämnders och styrelser ansvarstagande för att genomföra verksamheten enligt fullmäktiges uppdrag. Stadsrevisionen omfattar både de förtroendevalda revisorerna och revisionskontoret.

I ”årsrapporter” för nämnder och ”granskningspromemorior” för styrelser sammanfattar Stadsrevisionen det gångna årets synpunkter på verksamheten. Fördjupade granskningar som sker under året kan också publiceras som projektrapporter.

Publikationerna finns på Stadsrevisionens hemsida. De kan också beställas från revisionskontoret.

Stadsrevisionen
Revisionskontoret

Hantverkargatan 3 D, 1 tr
Postadress: 105 35 Stockholm
Telefon: 08-508 29 000
Fax: 08-508 29 399
www.stockholm.se/revision

Sammanfattning

Verksamhetens ändamålsenlighet och ekonomi

Revisionskontoret bedömer sammantaget att kommunstyrelsen för den egna verksamheten i allt väsentligt har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Det ekonomiska utfallet är 31,8 mnkr lägre än driftbudgeten. Avvikelsen beror bl.a. på lägre kostnader för den politiska organisationen än budgeterat samt högre intäkter inom stadsledningskontorets verksamhet än budgeterat.

Enligt revisionskontorets bedömning har kommunstyrelsen i huvudsak uppnått fastställda mål och genomfört i verksamhetsplanen angiven verksamhet.

Intern kontroll

Revisionskontoret bedömer att nämndens interna kontroll har varit tillräcklig. Vi grundar vår bedömning på de fördjupade granskningar som är genomförda samt granskningen av verksamhetsplan, tertialrapport 1 och 2 och verksamhetsberättelsen.

Bokslut och räkenskaper

Revisionskontoret bedömer att bokslut och räkenskaper i allt väsentligt är rättvisande samt följer gällande regler och god redovisningssed.

Innehåll

Årets granskning	1
Verksamhetens ändamålsenlighet och ekonomi	1
Intern kontroll	3
Bokslut och räkenskaper	5
Uppföljning av tidigare års granskning	5
Bilaga 3.1 - Bedömningskriterier	1
Bilaga 3.2 - Årets fördjupade granskningar och projekt	1
Bilaga 3.3 - Uppföljning av lämnade rekommendationer	1

Årets granskning

Den årliga revisionen omfattar granskningar och bedömningar inom följande områden:

- Verksamhetens ändamålsenlighet och ekonomi
- Intern kontroll
- Bokslut och räkenskaper

Revisionen sker i enlighet med kommunallagen och andra tillämpliga lagar samt i enlighet med reglementet för stadsrevisionen och god revisionssed i kommunal verksamhet. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge en rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning av nämnden. Revisionskontorets bedömningskriterier redovisas i *bilaga 3.1*.

I rapporten redovisas översiktligt resultatet av revisionsårets grundläggande och fördjupade granskningar. De fördjupade granskningar som genomförts under revisionsåret redovisas närmare i *bilaga 3.2*.

En uppföljning av i vad mån styrelsen har beaktat rekommendationer från tidigare års granskning redovisas översiktligt i rapporten och mer detaljerat i *bilaga 3.3*.

Granskningen har genomförts av Stefan Rydberg vid revisionskontoret samt Viveca Karlsson vid PwC.

Årsrapporten har faktakontrollerats av förvaltningen.

Verksamhetens ändamålsenlighet och ekonomi

I detta avsnitt redovisas en granskning av om styrelsens resultat är förenligt med kommunfullmäktiges mål, uppdrag och budget samt de beslut, riktlinjer och föreskrifter som gäller för verksamheten.

Sammantaget bedöms att kommunstyrelsen i allt väsentligt har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt.

Ekonomiskt resultat

Styrelsen redovisar följande budgetutfall och avvikelser för år 2014:

Mnkr	Budget 2014	B o k s l u t 2 0 1 4			Budget- avvikelse 2013
		Utfall	Avvikelse		
Driftbudget					
Verksamhet					
Kostnader	1 971,3	1 949,0	22,3	1,1 %	90,9
Intäkter	517,2	527,4	10,2	19,7 %	-14,3
Verksamhetens nettokostnader	1 454,1	1 421,6	32,5	2,2 %	76,6
Avskrivningar		0,6	-0,6		-0,3
Internräntor		0,1	-0,1		-0,1
Driftbudgetens nettokostnader	1 454,1	1 422,3	31,8	2,2 %	76,3
Investeringsplan					
Utgifter	2,0	1,7	0,3	15 %	1,2
Inkomster					
Nettoutgifter	2,0	1,7	0,3	15 %	1,2

Av ovanstående redovisning framgår att nämndens utfall avviker med 31,8 mnkr i förhållande till budgeten. Utfallet visar att budgethållningen har varit tillräcklig. Budgeten består främst av stadsledningskontorets verksamhet, stadsövergripande verksamhet och bidrag (främst till Storstockholms Brandförsvarsförbund) samt den politiska organisationen.

De största avvikelserna finns inom stadsledningskontorets verksamhet som redovisar ett utfall som är 91,7 mnkr lägre än budget. Enligt styrelsens redovisning beror avvikelsen på ökade intäkter med 62,5 mnkr för bl.a. visning av Stadshuset, uthyrning av lokaler, ersättning för sålda finansiella tjänster. Inom posten stadsövergripande verksamhet redovisas ett överskridande av budgeten med 18,0 mnkr, vilket främst beror på kostnader för vårdnadsbidragen som finansieras här.

Den politiska organisationens utfall är 21,9 mnkr lägre än budget, då tilldelade medel inte har förbrukats fullt ut.

Styrelsen har förklarat avvikelserna på ett tillfredsställande sätt.

Verksamhetens resultat

Revisionskontoret bedömer att styrelsens resultat för 2014 i allt väsentligt är förenligt med de mål som fullmäktige fastställt. Bedömningen grundas på en granskning av styrelsens verksamhetsbe-

rättelse samt på de löpande granskningar som revisionskontoret har genomfört under året.

Kommunstyrelsen har under året i allt väsentligt nått årsmålen för kommunfullmäktiges indikatorer och genomfört de aktiviteter och uppdrag kommunfullmäktige har fastställt. Den verksamhet som är planerad enligt verksamhetsplanen har i stort genomförts.

Intern kontroll

Den interna kontrollen är en integrerad del i verksamhetens styrning och uppföljning. Den interna kontrollen säkerställer, med en rimlig grad av säkerhet, att verksamheten drivs effektivt, att lagar, förordningar och andra regler följs samt att en tillförlitlig finansiell redovisning och rättvisande rapportering om verksamheten lämnas.

Sammanfattningsvis bedömer vi att kommunstyrelsens interna kontroll har varit tillräcklig. De iakttagelser som ligger till grund för denna bedömning redovisas nedan.

En del i nämndens interna kontroll är att säkerställa en ändamålsenlig styrning och kontroll av ekonomi och verksamhet. Revisionskontoret har granskat styrelsens verksamhetsplan för år 2014 och bedömer att styrelsens egna mål ansluter till kommunfullmäktiges mål för den verksamhet som styrelsen bedriver.

Revisionskontoret bedömer att styrelsen har en i huvudsak tillfredsställande uppföljningsstruktur. Ekonomi, verksamhet och kvalitet följs systematiskt upp i samband med månads- och tertialrapporter.

Nedanstående sammanställning visar att prognossäkerheten i styrelsens tertialrapporter varit god under året. Det finns dock en svårighet att göra prognoser för kostnads- och intäktssidan eftersom centralt avsatta medel för staden redovisas här och det finns en osäkerhet hur stor del av dessa som kommer att ianspråkta under året.

Mnkr	Tertial- rapport 1 2014	Tertial- rapport 2 2014	Bokslut 2014	Avvikelse T2 - bokslut	
Driftbudget					
Verksamhet					
Kostnader	1 936,2	1 962,2	1 949,0	13,2	0,7 %
Intäkter	508,4	528,4	527,4	-1,0	-0,2 %
Verksamhetens nettokostnader	1 427,8	1 433,8	1 421,6	12,2	0,9 %
Avskrivningar	0	0	0,6	0,6	
Internräntor	0	0	0,1	0,1	
Driftbudgetens nettokostnader	1 427,8	1 433,8	1 422,3	11,5	0,8 %
Investeringsplan					
Utgifter	2,0	2,0	1,7	0,3	15 %
Inkomster					
Nettoutgifter	2,0	2,0	1,7	0,3	15 %

Kommunstyrelsen har utifrån en väsentlighets- och riskanalys fastställt en internkontrollplan för den egna verksamheten. Vi bedömer att riskanalysen väl återspeglar väsentliga processer för verksamheten. Internkontrollplanen omfattar fyra riskbedömda processer och har tagits fram av en grupp från olika avdelningar inom förvaltningen. Risken avseende efterlevnad av policyn för mutor och bestickning beaktats inom ramen för riskbedömning inom övriga områden, vilket även torde kräva intervjuer för att säkerställa att kunskapen om reglerna finns inklusive kontroll av fakturor inom närliggande områden som representation. En enhetlig struktur för rapportering av utförda kontroller finns.

Vi rekommenderar att kontrollmomenten kompletteras genom att ange omfattning och metod för granskningen samt vilken period som ska granskas och/eller följas upp.

Resultatet av genomförda egenkontroller redovisas i verksamhetsberättelsen för 2014. Kontroller har genomförts i enlighet med planen.

Revisionskontoret har genomfört följande fördjupade granskningar av nämndens interna kontroll. Granskning har skett av kontanthantering, behörighetsrutiner, analys av transaktioner av ekonomisk eller förtroendekänslig betydelse samt förtroendeskadligt beteende och oegentligheter. Några mindre brister har noterats men dessa är

inte av sådan omfattning att de väsentligt påverkar bedömningen den interna kontrollen. Dessa granskningar redovisas i bilaga 3.2.

Bokslut och räkenskaper

I detta avsnitt redovisas en bedömning av om nämndens bokslut är rättvisande samt om räkenskaperna är upprättade i enlighet med den kommunala redovisningslagen och god redovisningssed.

Sammanfattningsvis bedöms att bokslut och räkenskaper i allt väsentligt är rättvisande. Bedömningen baseras på en granskning av nämndens bokslut och på de löpande granskningar som genomförts under året.

Uppföljning av tidigare års granskning

Tidigare års granskning av nämndens verksamhet har utmynnat i ett antal rekommendationer. Revisionskontoret gör årligen en uppföljning och bedömning av i vad mån nämnden har beaktat rekommendationerna, se *bilaga 3.3*.

Revisionskontorets uppföljning visar att nämnden i huvudsak har beaktat revisionens rekommendationer.

Bilaga 3.1 - Bedömningskriterier

Revisionskontorets bedömningskriterier

För avsnitten Verksamhetens ändamålsenlighet och ekonomi och Intern kontroll används följande bedömningar:

<i>Tillfredsställande/Tillräcklig</i>	Kriterierna är i allt väsentligt uppfyllda
<i>Inte helt tillfredsställande/ Inte helt tillräcklig</i>	Brister finns som måste åtgärdas
<i>Inte tillfredsställande/ Inte tillräcklig</i>	Väsentliga brister finns som måste åtgärdas omgående

För avsnittet Bokslut och räkenskaper gäller följande bedömningar:

<i>Rättvisande, Inte helt rättvisande eller Inte rättvisande</i>
--

Verksamhetens ändamålsenlighet och ekonomi

Nämnden har uppnått kommunfullmäktiges mål samt följt de beslut, riktlinjer och föreskrifter som gäller för verksamheten. Verksamhetens resultat och resurser står i ett rimligt förhållande till varandra.

- Nämndens resultat följer fullmäktiges beslut om mål, uppdrag och budget.
- Nämnden har inom tilldelat anslag uppfyllt sina mål för verksamheten och uppnått i verksamhetsplanen angiven verksamhet.
- Nämndens verksamhet har bedrivits enligt lagar, föreskrifter, riktlinjer m.m.

Intern kontroll

Den interna kontrollen är en process som utförs av nämnd, förvaltningsledning och personal. Den är en integrerad del i verksamhetens styrning och uppföljning. Processen säkerställer, med en rimlig grad av säkerhet, att verksamheten drivs effektivt, att lagar, förordningar och andra regler följs samt att en tillförlitlig finansiell redovisning och rättvisande rapportering om verksamheten lämnas.

- Nämnden genomför årligen en riskanalys som fångar upp väsentliga risker samt hur de ska hanteras för att minimera risken för att verksamhetens mål inte uppnås.
- Nämndens organisation har en tydlig fördelning av ansvar och befogenheter som bidrar till att stödja verksamheten och att förhindra avsiktliga och oavsiktliga fel samt oegentligheter.
- Nämndens verksamhetsplan överensstämmer med fullmäktiges beslut om mål, uppdrag och budget. Nämnden har för varje verksamhetsområde fastställt mätbara/uppföljningsbara mål för ekonomi och verksamhet.
- Nämnden följer kontinuerligt och systematiskt upp ekonomi, verksamhet och kvalitet, såväl för verksamhet i egen regi som för sådan som uppdragits åt annan att utföra, analyserar väsentliga avvikelser samt vidtar åtgärder vid behov.
- Nämnden har ett fungerande informations- och kommunikationssystem för styrning, kontroll och uppföljning av verksamheten.
- Nämnden har riktlinjer och rutiner som bidrar till att säkerställa att verksamhetens mål uppfylls och att föreskrifter följs.
- Nämnden följer upp den interna kontrollen systematiskt och regelbundet för att säkra att den fungerar på ett betryggande sätt.

Nämndens bokslut och räkenskaper

Nämndens redovisning är upprättad i enlighet med lagstiftning och god redovisningssed så att räkenskaperna ger en rättvisande bild av resultat och ställning.

- Nämndens bokslut är rättvisande.
- Nämndens räkenskaper är upprättade i enlighet med den kommunala redovisningslagen och god redovisningssed.

Bilaga 3.2 - Årets fördjupade granskningar och projekt

Fördjupade granskningar och projekt under perioden april 2014 – mars 2015

Intern kontroll

Kontanthantering

Granskning har skett gällande kontanthantering vid stadshusshopen. Syftet med granskningen har varit att följa upp och bedöma tillämpningen av gällande rutiner och regelverk samt räkenskapsmaterialets kvalitet avseende dessa rutiner.

Vi bedömer att den interna kontrollen är tillräcklig, men att förbättringsutrymme finns.

Vi rekommenderar att:

- personalen alltid upprättar manuellt kvitto från kvittoblock vid systemavbrott, även då kunden tackar nej till detta. Detta för att möjliggöra en korrekt efterregistrering av sålda varor och tjänster.
- inrapportering av priser i kassasystemet bör göras av annan än de som löpande arbetar i kassasystemet alternativt att oberoende person (d.v.s. någon som inte löpande arbetar i kassan utses till denna funktion) går igenom och godkänner gjorda prisändringar i systemet. Om inte godkännande har skett så slår inte prisändringarna igenom i systemet.

Analys av transaktioner på konton av ekonomisk eller förtroedekänslig betydelse

En granskning har genomförts i syfte att fånga upp avvikelser som kan ha ekonomisk eller förtroedekänslig betydelse. Inriktningen har varit konton med större belopp, konsulter/ verksamhetsköp och förtroedekänsliga konton. Kvaliteten på räkenskapsmaterial /underlag har även bedömts.

Vi bedömer att den interna kontrollen baserat på ett urval redovisningstransaktioner i huvudsak är tillräcklig.

Behörighetsrutiner

En granskning har genomförts avseende hantering av behörigheter i Agresso. Granskningen har inriktats mot att bedöma om den interna kontrollen är tillräcklig när det gäller tilldelning och borttag av behörigheter.

Vi bedömer att den interna kontrollen är tillräcklig men att förbättringsutrymme finns.

Vi rekommenderar att förvaltningen tar fram en aktuell attestförteckning över samtliga medarbetare med attesträtt. Kontroller bör ske och dokumenteras för att säkerställa att det finns en överensstämmelse mellan uppgifterna i Agresso mot attestförteckning/attestkort respektive behörighetsblankett. Manuella korrigeringar bör inte utföras på blanketterna samt behörighetsblankett bör upprättas för de personer där sådan saknas.

Förtroendeskadlig beteende och oegentligheter

Granskningen syftar till att bedöma om kommunstyrelsen och nämndernas styrning och kontroll är tillräcklig samt om de arbetar aktivt för att förebygga och upptäcka oegentligheter bland såväl anställda som förtroendevalda.

Den sammanfattande bedömningen är att kommunstyrelsen för den egna verksamheten har en fungerande styrning och kontroll när det gäller att förebygga och upptäcka oegentligheter.

Enligt den enkät som genomförts i granskningen framgår att personalen överlag har god vetskap om riktlinjer för förtroendeskadligt beteende och man anser att ledningen signalerar att detta är en viktig fråga. De flesta som har svarat anger också att de vet var de ska rapportera eventuella oegentligheter.

Löpande information om regler och riktlinjer lämnas både till tjänstemännen samt till den politiska organisationen. Uppföljning sker genom extra kontroller t.ex. för alla representationsfakturor. Granskningen av verifikationer visar att dessa kontroller har medfört att relevant underlag finns till denna typ av fakturor.

I granskningen har framkommit att det finns en medvetenhet om att risker finns för förtroendeskadligt beteende och oegentligheter men att dessa risker borde värderas i styrelsens riskanalys inför framtagande av internkontrollplanen.

Bilaga 3.3 - Uppföljning av lämnade rekommendationer

Gransk- ningsår	REKOMMENDATION	ÅTGÄRDAT			KOMMENTAR
		J A	DELVI S	NEJ	
2013	När det gäller granskning av Behörighetsadministration i Agresso rekommenderades att säkerställa att aktuella behörighetsblanketter o attestkort finns i samtliga fall samt att löpande kontroll av upplagda, ändrade och avslutade behörigheter bör göras. Vidare att styrelsen gör en förnyad prövning av sällananvändarnas behov av sina behörigheter.	X			Aktuella behörighetsblanketter och attestkort finns nu upprättade. Kontroll av användare görs kvartalsvis. När det gäller sällananvändare görs numera en prövning av behovet av om dessa ska ha kvar sin behörighet i Agresso
2014	Kontanthantering vid stadshusshopen <ul style="list-style-type: none"> Manuellt kvitto från kvittoblock ska alltid upprättas vid systemavbrott. Inrapportering av priser i kassasytemet görs av annan än de som löpande arbetar i systemet. 				Följs upp under 2015
2014	Risker för förtroendeskadligt beteende och oegentligheter värderas i riskanalysen inför framtagande av IK-planen				Följs upp under 2015
2014	Kontrollmomenten i IK-planen bör kompletteras genom att ange omfattning och metod för granskningen samt vilken period som ska granskas och/eller följas upp.				Följs upp under 2015